

eltemetve. Különböző használati és készségegyakat helyeztek a sírba: tegezek, íjak, nyílhegyek, kengyelek, zablák, S-végű és sima hajkarikák, gyűrűk, karperecek, gyöngyök, veretek (rombusz, csüngős, kerek, szív, levél, bagolyfejes), övcsat, torquesek, fülesgombok, csörgők, kések, áruk, tű, kova, tojás és ételmelléklet. A temetések nagy része a 11. századra datálható, a keltezt megkönnyítette az a 31 db pénz, mely I. (Szent) István és I. (Szent) László idejében készült.

A temető valószínűleg egy szabad harcosokból (íjász) álló család temetője. További kutatás szükséges még a temető K-i részének lezárására.

KOLOZSI BARBARA

252. Komárom, Mártírok útja (KÖH 65802)

(Komárom-Esztergom megye) Ró

A komáromi Klapka György Múzeum és az ELTE BTK Ókori Régészeti Tanszékének munkatársai 2009. június 22. és július 24. között megelőző feltárást folytattak a régi Gyermekváros és a MOL-benzinkút közötti területen (811/6, 811/12, 815/2 hrsz.), áruház építkezése előtt.⁶

Az áruház építkezése 2010 nyarán kezdődött meg, ezzel párhuzamosan két kisebb, 2009-ben technikai okok miatt fel nem tárt terület humuszolására, s az egyik terület megelőző feltáráására is sor került. A 120 m² nagyságú útfelületen 4 szórt hamvas sírt lokalizáltunk és tártunk fel 2010. július 4–6-án. Az egyik sírt két darabba tört kőlappal fedték és három oldalról, U-alakban, szárazon rakott kövekből készült kerítőfallal övezték. A sírokból kerámiatöredékek, illatszerek üvegek, mécses-töredékek és egy bronztárgy került elő.

BORHY LÁSZLÓ – SZÁMADÓ EMESE – DÉVAI KATA

253. Komárom, Műszerész utca (KÖH 52716)

(Komárom-Esztergom megye) Ró

A komáromi Klapka György Múzeum és az ELTE BTK Ókori Régészeti Tanszékének munkatársai 2010. július 12–22. között a MOL-lakótelepen, a Műszerész utca melletti parkban építendő játszótér területének megelőző feltárást végezték el. A terület a római kori Brigetio legiotáborának retentura része, amely 1992 óta régészeti védelem alatt áll.

A megelőző feltárást során, a játszótér alapjaihoz szükséges nagy átmérőjű fúrások által érintett területen összesen 5 árkot (két 5×1 m-es K–Ny és három ezekre merőleges és velük összefüggő, 4×1 m-es É–D irányút) nyitottunk, valamint a hinták alapját (összesen 3 helyen) megszondáztuk.

A terület É-i részén csak újkori bolygatást találtunk, a D-i részén azonban a római kori legiotábor több periódusban jelentkező épületmaradványai, pl. falak, tegulás omladékok és hozzájuk kapcsolódó járósíntek jelentkeztek. Itt az árkokra a jelenségek tisztázása miatt több helyen rá is kellett bontanunk. Ezekből az árkokból gazdag leletanyag (kerámia, fémek, faragott kövek stb.) került elő.

A D-i árokrendszer Ny-i végében ÉK–DNy-i irányban vízszintesen rakott tegulákat, alatta pedig sóderes, laza sárga betöltést találtunk. Keleti oldalát több (kb. 38 cm-es) szakaszból álló habarcsos, meszes padkából rakták ki, Ny-i oldalát szintén mészsögökből álló padka alkotta. Alján mészsögök voltak. A mintegy 3 m hosszan nyomon követhető jelenség valószínűleg csatorna, vagy vízvezeték lehetett, amelynek tetejét a vízszintesen rakott tegulákkal fedték. A K-i oldalán lévő padka mellett két kisméretű, 10×10 cm-es faragott kőoszlop került elő egy sorban, ezeken feküdt egy 63×52×15 cm nagyságú faragott kőlap.

Ugyancsak a feltételezett csatorna, vagy vízvezeték K-i oldalának É-i részén masszív ÉK–DNy irányú falszakaszt találtunk, amely a metszetfalban folytatódott. Az árok K-i felén (és így a jelenségtől K-re) szintén ÉK–DNy irányú masszív, habarcsos, köves falszakaszt találtunk. A fal D felé a metszetfalban folytatódott, É-i folytatásában azonban csak falkiszedés nyomait tudtuk rögzíteni.

Munkatárs: Bózsza Anikó régész.

BORHY LÁSZLÓ – SZÁMADÓ EMESE – DÉVAI KATA

254. Komárom-Szőny, MOL-bázistelep (KÖH 52725)

(Komárom-Esztergom megye) Ró

A komáromi Klapka György Múzeum és az ELTE BTK Ókori Régészeti Tanszékének munkatársai 2010. április 19. és július 14. között megelőző feltárást végeztek az egykori MOL-bázistelep Ny-i szomszédságában fekvő egykori tsz-földeken, ill. a sportpályától K-re fekvő területen. Mindkét rész 1993 óta régészeti védelem alatt áll, mivel a területeken Brigetio késő római temetője, ill. a katonaváros és a villatelepülés építményei találhatóak.

A MOL-sportpályától K-re, a Budapest–Komárom vasút pályavonalától É-ra, az ún. 2. sz. mintavételi állomás (0403/23, 0403/29 hrsz.) területén padlófűtés-rendszer és kőfal került elő, ezek nagyobb részét megtartottuk.

Az ÁFOR-kút melletti kiskertek területén (0301/43 hrsz.), az ún. 1. sz. mintavételi állomás helyén leletanyagot, régészeti jelenséget nem találtunk.

A tartályparktól Ny-ra, az egykori tsz-földeken, a monitoring kutak, ill. az azokat összekötő árkok (0301/47–54 hrsz.) területén 2009 novemberében kutattunk és az akkor kijelölt 14 kútból egynek a fúrását az 1,2 m mélyen jelentkező, jó megtartású római kori terrazzopadló miatt nem engedélyeztük. A terület egy magaslaton van, ezért már korábban is valószínűsítettük, hogy épület lehet rajta. A monitoring kutakból és az összekötő árkokból azonban az itt lévő késő római temetőhöz tartozó sírok

⁶ RégKutM 2009. Budapest, 2010. 248–249.

(2 szarkofág és 4 téglasír), valamint a katonaváros számos építészeti maradványa került elő.

Az 1. sz., nagyméretű, É-D tájolású, 8 kőelemből álló szarkofágban egy kifejlett nőstény juh csontvázát találtuk.

A 2. sz., kisméretű, ÉK-DNy tájolású, 3 kőelemből álló szarkofág rabolt volt, csak összedobált emberi csontmaradványokat találtunk benne.

Az 1. sz. téglasír Dny-ÉK tájolású volt, benne egy női csontvázal. A sírban a bordák között kisméretű üveggyöngyöt, a jobb alkaron bronz karperecet, a bal alkaron a könyöknél három csont karperecet találtunk. A bal kéz egyik ujján egy sima bronzgyűrűt, a másikon hármat találtunk: az egyik karika alakú volt, a másikat eredetileg gemmával díszítették, de a gemma már hiányzott belőle, a harmadikat pedig kerek fejlappal díszítették.

A 2. sz. téglasír bolygatott volt, melléklet nélküli csontvázal.

A 3. sz. téglasír bolygatott volt, benne gyermek csontvázát és mellékletként a bal felkaron két bronz karkötőt találtunk.

A 4. sz. téglasírban rossz megtartású csontvázal, mellékletként a Kr. u. 4. sz. végére, 5. sz. elejére keltezhető kannelurázott testű üvegpalackot, üvegpohár töredékét, négy bronz karperecet, egy csont karperec töredékét, egy érmet, egy amulettet és üveggyöngyöket találtunk. Előkerült a fentiekén kívül egy bolygatott, melléklet nélküli földsis.

A területen a brigetiói katonavároshoz tartozó épületmaradványok, terrazzopadlók, falak, tetőomladékok, sóderes járósintek kerültek elő.

A MOL-bázistelepnek a tsz-földekhez közeli területén (5408/4 hrsz.) a meglévő rendszerre történő rákötések valósultak meg. Itt, mivel csak kis mélységű árkok készültek, számottevő régészeti jelenség nem került elő.

BORHY LÁSZLÓ – SZÁMADÓ EMESE – DÉVAI KATA – SEY NIKOLETTA

255. Komárom-Szőny, Vásártér (KÖH 52716, 52725)

Komárom-Esztergom megye) Ró

2010. június 28. és július 23. között folytattuk az ELTE BTK Ókori Régészeti Tanszéke és a komáromi Klapka György Múzeum együttműködésében, Komárom város Önkormányzatának és a Nemzeti Kulturális Alapnak az anyagi támogatásával a tervátásokat.

A feltárások célja az 1992 óta folyamatosan kutatott városnegyed utcarendszerének, valamint közműhálózatának, ezen belül is csatornarendszerének kutatása volt. Ennek érdekében 2010-ben összesen 172 m²-nyi területen 11 szelvényt nyitottunk (hatot az utcahálózat; ötöt a csatornahálózat kutatásához).

Utcahálózat

Az I. insulát K felől határoló utca É-i szakaszát két szelvényben sikerült megfognunk (J14 és J15). Megállapítottuk,

hogy az utolsó fázisában tegulatörmelékkel készített alapozásra kőlapokkal burkolt felületű utcát két oldalról agyagalapozású járda szegélyezte, amelyet kőlapok burkoltak. A J14 és a J15 szelvények D-i részében 4×2 m-es felületben az útfelületet, és a „járdákat” átvágtuk, és az út különböző felületeit/jelenségeit különítettük el egymástól. Megfigyeltük, hogy az útfelületet többszörösen megújították, a megsüppedt, egyenetlen részeket sittel, tegulatörmelékkel, sóderrel kijavították („kikátyúzták”). Ezek kibontása után egymással párhuzamosan futó keréknyompárt sikerült megfigyelnünk mindkét szelvényben. A J14 szelvény K-i felében sárga agyagfelületben az út és a járda agyagalapozását sikerült megfigyelnünk. Az utat K felől mindkét szelvényben É-D irányú falkiszedés határolta, amelynek egyes szakaszait nehezen lehetett csak megfigyelni. Az utcát Ny-i oldalon szintén É-D irányú falkiszedés határolta, amelynek alapozási árka alatt – az átvágást követően – az I14 és I15 szelvényben átvágva egy vályogfalú épület maradványaira bukkantunk.

Összességében megállapíthatjuk, hogy az utca vonalvezetését mintegy 20 m hosszúságban 2009 és 2010 folyamán sikerült meghatároznunk. Új elem az előző évi megfigyelésekhez képest a kőlapokkal burkolt, agyagalapozású járda, valamint a keréknyomok kibontása. Az ez évi feltárások fényében elmondható, hogy az utca valóban egy insulát határolt K-ról, hiszen az utca K-i oldalán újabb lakóházak Ny-i zárófala és a K14 szelvényben az épület agyagra rakott tegulás alapozású padlója jelentkezett, ami a római kori város további kiterjedésének immár városszerkezetben történő kutatását teszi majd lehetővé. A K14 szelvénytől D-re elhelyezkedő szelvényben (K15) érdekes módon a jelentős mélyülések ellenére sem sikerült járósintet és falakat elkülönítenünk.

Csatornarendszer

Az 5 egybenyitott szelvényben (K16, K17, K17; L17, L18) egymásba átnyúló, folytatódó, egymással összefüggő jelenségeket, objektumokat figyeltünk meg. Összességében megállapíthatjuk, hogy a fő- és mellékágakból álló csatornarendszer a II. insula első, általunk ismert épületének sóderes alapozású, kövezett udvara alatt helyezkedett el, és a 10%-os lejtésnek köszönhetően, a gravitációt kihasználva az épület D-i (záró?) falán át vezette el a szennyvizet az épületen kívüli, jelenlegi ismereteink szerint beépítetlen részre. A rétegek elhelyezkedéséből sejthető, hogy a terület ezen a részen erőteljesen lejtett.

Munkatársak: Dr. Bartus Dávid régész; Bózsá Anikó, Dévai Kata, Hoppál Krisztina, Juhász Lajos PhD-ösztöndíjas régészek, Sey Nikolett (ELTE BTK Ókori Régészeti Tanszék); Benes Anita, Benyó Veronika, Borsos Adrienn, Burucs Julianna, Csikó Anna, Delbó Gabriella, Farkas Ágnes, Farkas István Gergő, Harsányi Richárd, Huszta Henrietta, Károly Ildikó, Kis Zita, Mohácsi Borbála, Mosoni Molki, Nagy Alexandra, Nagy Anna, Nyerges Anita, Orosz Adrienn, Paukovics Gergő, Sáró Csilla, Simon Bence, Süvegh Eszter, Szabadváry Tamás, Szabó Annamária, Szórádi Zsófia, Toronyi Alexandra, Varga